

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
YAYINLARI

(MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN
ARCHAEOLOGY)

OLBA
III

MERSİN 2000

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINLARI- III

(MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN
ARCHAEOLOGY)

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL
Prof. Dr. Hayat ERKANAL
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN

Correspondance addresses for sending articles to
following volumes of Olba:

OLBA'nın bundan sonraki sayılarında yayınlanması
istenen makaleler için yazışma adresi:

Mersin Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü MERSİN/TURKEY

e-mail: kilikia@usa.net

Tel: 00.90 324 361 00 01 (10 lines) / 162 or 163

Fax: 00. 90 324 361 00 46

Teknik konulardaki yardımlarından dolayı Yrd. Doç. Dr.
Mustafa Aksan, Arş. Gör. Ümit Aydınoglu ve Çukurova
Üniversitesi Matbaası çalışanlarına teşekkür ederiz.

ISSN 1301-7667
MERSİN 2000

İÇERİK

Remzi YAĞCI	Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonundaki "Greko - Pers " Damga Mühür Grubu (Lev. 1-5) 1
Oya SAN	Urartu Siyasal Tarihinde Diauehi Krallığı (Lev. 6)...19
Julian JAYNES	İlyada'nın Zihni (Çeviren: Kamuran Gödelek) 29
Aslı SARAÇOĞLU	A Group of Funerary Stelai and Votive Reliefs in The Museum of Aydın (Lev. 7-9) 41
Suna GÜVEN	Vitruvius'un Gözüyle Mimarın Yetki ve Sorumluluğuna İlişkin Güncel Saptamalar (Lev. 10) 57
Suat ATEŞLİER	Melanpagos'dan Bulunan Bir Aiol Ante Başlığı (Lev. 11-13) 71
A. K. ŞENOL-F. KEREM	İçel Müzesinde Bulunan Bir Grup Amphora (Lev. 14-20).....81
Levent ZOROĞLU	Kelenderis Nekropolü (Lev. 21-24) 115
Serra DURUGÖNÜL	Nagidos'dan (Bozyazı) Bir Diadem (Lev. 25-26) 135
Serap YAYLALI	Erzurum Müzesinden Graffito Bezeli Küp (Lev. 27-34) 143
Emel ERTEN	Anadolu'da Roma Dönemi Camcılığında Küresel Gövdeli Sürahiler (Lev. 35-40) 171
Aslı SARAÇOĞLU	Kyzikos'dan Figürlü Mezar Kabartmaları (Lev. 41-45) 181
Sencer ŞAHİN	Bauhistorisch- Epigraphische Zeugnisse Aus Dem Theater Von Perge 199
Sevim AYTEŞ	1999 Yılında Soloi / Pompeiopolis'te Bulunan Grekçe Mezar Yazıtı (Lev. 46) 211
Ayşe AYDIN	Kilikia ve Isauria Kiliselerinde Görülen Yüksek Tipteki Templon Kuruluşları (Lev. 47-49) 215

MELANPAGOS'DAN BULUNAN BİR AIOL ANTE BAŞLIĞI (Lev. 11-13)

*Suat ATEŞLİER

ABSTRACT

An Aeolic anta capital was found by Prof. Dr. Ersin Doğer in Melanpagos, a small Aeolic settlement. The ancient remains are situated at the place called Gökaya, on the northern slopes of the Yamanlar mountain. The bulk of a cliff, which is nearly 40 m. high and almost completely vertical, protects the settlement's back and gives a very important advantage to defence of the city. The anta capital has a double roll moulding at the front, and has palmettes carved at the sides. The closest parallels at the Aeolic settlement Larisa have palmettes at the sides as well. The usual Aeolic and East Greek Ionic anta capitals must have been used for both buildings and altars.

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı Öğretim görevlisi Prof. Dr. Ersin Doğer'in¹ güney Aiolis bölgesinde gerçekleştirdiği yüzey araştırmaları sırasında *Melanpagos*'da² bulmuş olduğu bir Aiol ante başlığı, bölgenin yöresel mimarisine ışık tutabilecek özelliklere sahiptir. Başlık Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi özel müzesinde sergilenmektedir.

Melanpagos Yamanlar Dağı'nın kuzey yamaçlarında yer alan ve günümüzde *Gökaya* olarak isimlendirilen mevkiide bulunmaktadır³. Savunma amaçlı olarak, 40 m. yüksekliğindeki dik bir doğal kayalığa sırtını dayamış olan yerleşimin kuzey-batıda *Herakleia* (Eski Emiralem) ve kuzey-doğuda *Palaudis* (Asarlık Tepe) olmak üzere iki komşu yerleşimi vardır. Söz konusu üç kent birbirlerinden sınır taşları ile ayrılmaktadır⁴.

Ante başlığı yöresel kireçtaşından işlenmiştir. Başlığın işlendiği taş koyu kahverengi olup, yumuşak bir yapıya sahiptir. Taşın kırılğan ve küçük gözenekli olması nedeniyle blok yüzeyinde pürüzsüz bir işçilik görülememektedir. Cephe işlenişindeki işçilik kalitesi düşüktür; tomrukların arasında yer alan kanalların düzgün işlenmediği görülmektedir. Basık ve hantal bir görünümde olan başlığın yan kenarlarının dış cepheye bakan kısmı, ait olduğu yapının üzerinde durduğu noktadan daha geniş açıyla görülebilmesi amacıyla aşağıya doğru hafif iç bükey olarak şekillendirilmiş, arka kısmı ise dışarıya doğru profillendirilerek başlığın bezemelerinin sadece yandan bakıldığında değil, karşıdan bakıldığında da görülebilmesi sağlanmıştır.

Dört temel kısımdan meydana gelen başlığın üst bölümünde, arka kenar dışında kalan üç kenarı dolaşan, üst üste binmiş ve aşağıya doğru kademeli olarak basamaklandırılmış iki sıra profil bulunur. Bunlardan üstte yer alanı

*Dr. Suat Ateşlier, Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Klasik Arkeoloji Böl. AYDIN/Türkiye

¹ Prof. Dr. Ersin Doğer'e yakın ilgisi ve bu değerli malzeme üzerinde çalışmama izin verdiği için çok teşekkür ederim.

² E. Doğer 1995: 61-70; J. Keil 1913: 165-168; RE XV. 1. 391. "Melampagos".

³ Doğer 1995: 65.

⁴ Doğer 1995: 61-70.

abacus, altta yer alanı ise *fascia*'dır. *Abacus* ve *fascia* sıralarının altında ise ahşap mimarının bir yansıması olan, üst üste bindirilmiş ve biri diğerinden büyük iki adet yuvarlak ahşap tomruğun tasvir edilmek istendiği yaklaşık yarım daire profilli silindirik gövdeler yer alır (fig. 1,5). Tomruklar başlığın sadece ön cephesinde işlenmişlerdir. Başlığın en alt bölümünde ante duvarının üzerine oturacak olan alçak bir kaide vardır. Tomrukların yan kenarlarında iki yana ayrılan volüt sarmalların arasından fıskıran palmet bezemesi kabartma olarak işlenmiştir (fig. 2,3). Üstteki tomruğun daha büyük olmasından dolayı, üst tomruğun yan kenarlarında işlenen volüt sarmallar alttakilere oranla daha büyük yapıya sahiptir. Her iki yanak kısmında da palmetler beşer yapraklıdır; volüt sarmallarda ise bir farklılık göze çarpar; üstte bulunan sarmallar dışarıya doğru kavis yapıp palmetin dış çerçevesini meydana getirirken, altta yer alanlar içeriye doğru kavis yaparak beşinci palmet yaprağına paralel olarak dış çerçeveye birleşirler. Sol yanaktaki palmeti işleyen sanatçı ilginç şekilde, alt volüt sarmalının yanına küçük bir palmet yaprağı daha eklemiştir (fig. 3, 5). Sol ve sağ yanaklardaki palmetlerin arasında işleniş kalitesi farklılığı göze çarpmaktadır. Sağ yanakta yer alan palmet yaprakları diğerine oranla çok daha ince işçiliğe sahipken, sol yanaktaki palmet yaprakları diğeri kadar dolgun işlenmemiş, kenarlara doğru tam olarak profillendirilememiş ve birbirleri arasındaki orantı sağlanamamıştır. İki yanakta yer alan palmetlerin arasındaki işçilik kalitesi farklılığı, iki palmeti farklı ustaların ya da sol yanaktaki palmeti bir çırağın işlediği fikrini vermektedir.

Volüt gözlerinde işlenmiş olan yuvarlak kabartıları *Larisa*'dan bulunmuş olan Aiol ante ve paye başlıklarından tanıyoruz. *Larisa* paye başlığının volüt gözlerinde yer alan kabartılar birer eklenti parçadır⁵; volüt gözleri dairevi bir yuva şeklinde boş bırakılmış ve bu yuvalara gene taştan eklenti bir parça yerleştirilmiştir. Volüt yuvalarına yerleştirilmiş olan taş eklentiler düşüncemize göre başlığın bronz ya da değerli bir madenden yapılan orjinal eklentilerinin düşmesi sonucu konulmuş parçalar olmalıdır; bu yuvalar taş eklentilerin yerleştirilmesi amacı ile yapılmış olmamalıdır.

Larisa'dan bulunmuş olan ante başlıklarının volüt merkezlerinde aynı şekilde dairevi yuva işlenmiş, fakat bu yuvalarda yer alan objeler düşmüştür⁶. Melanpagos başlığında ise tomrukların yanaklarında yer alan volüt merkezlerindeki bu eklentiler birer kabartma düğme şeklinde yapılmıştır. Başlığı işleyen ustalar kendilerine verilen sipariş gereği o dönemde komşu kent *Larisa*'da işlenen benzer biçimdeki ante ve paye başlıklarının hemen hepsinde kullanılan volüt gözünün eklenti bezemelerini yapmamışlardır; belki de değerli bir maden ya da taşın kullanıldığı bu eklentilerin kullanılmaması kentin mali ya da yer aldığı coğrafi durumu ile ilgili olabilir. Melanpagos, Neonteikhos, Temnos ve Palaudis gibi küçük ve

⁵ Boehlau-Schefold 1940: Taf. 23. Nr.8-9; Hahland 1964: 199-200. abb. 63-64.

⁶ Boehlau-Schefold 1940: 125. Abb. 21. Taf.22. e-f. İzmir Müzesi arka bahçesinde sergilenen *Larisa*'dan bulunmuş bir başka ante başlığının volüt gözü aynı şekilde eklenti yuvasına sahiptir.

korunaklı bir Aiol yerleşimidir⁷; fakat coğrafi durum olarak Sipylos'un kuzey yamaçlarının iç kesiminde kalan bir yerleşimdir; dolayısı ile Melanpagos'da inşa edilecek bir yapı Larisa'da ya da kıyıya yakın diğer Aiol merkezlerinde olduğu gibi göz önünde olmayacaktır. Böyle bir yerleşimde inşa edilecek olan yapının doğal olarak yerleşimin ihtiyacına karşılık verebilecek nitelikte olması gerekir.

Larisa ante ve paye başlıkları ile Melanpagos ante başlığının cephelerinde görülen üst üste bindirilmiş tomruklar arasında orjin olarak bir bağ söz konusudur. Gerek Aiol gerekse Ion ante başlıklarının⁸ cephelerinde tasvir edilen tomrukların orjinlerini bölgede taş mimariye geçilmeden önce kullanılan ahşap mimaride aramak gerekir. Aiol ve Ion Ante başlıklarının cephe tasvirlerinde görülen tomruklar, bölgenin erken ve orta arkaik ahşap mimari elamanlarını tanımamız açısından önem kazanmaktadır. Melanpagos ante başlığının cephesinde, tomrukların üzerinde yer alan abacus ve fascia bölümleri de üst üste yerleştirilmiş iki ahşap bloğu yansıtmaktadır. Yanaklarda yapılan palmet bezemelerinin de bölgenin ahşap mimarisinde aynı şekilde kullanılmış olduğunu düşünüyoruz.

Arkaik Ion ante başlıklarının cephelerinde üst üste binen üç tomruk tasviri ve yanaklarda gene üst üste oturtulmuş ve büyükten küçüğe doğru sıralanmış Ion volütleri bulunur. Boardman, Ion ante başlıklarını iki gruba ayırır; birinci grup dışbükey volüt kanallarına, ikinci grup ise içbükey volüt kanallarına sahiptir⁹.

Melanpagos başlığının arka kenarının sol yarısı kırıktır; buradaki kırık, ante duvarındaki yuvaya girecek olan uzantıya aittir. Başlığın özgün biçimi "L" profillidir. Ön cephe baz alındığında söz konusu çıkıntının sağ arka kısımda yer alması, ante başlığımızın ait olduğu yapının sağ ante duvarı üzerinde bulunmakta olduğunu göstermektedir. Yanak kısımlarında işlenen palmetler çatı şeklinde değil, yuvarlak şekilde profillendirilmiştir. Aynı şekilde palmet tomurcukları ve uçları da yuvarlak biçime sahiptir.

Larisa'dan bulunmuş olan ve "Güney-Batı Yapısı'na" ait olduğu düşünülen paye başlığı¹⁰ biçimsel olarak Melanpagos başlığı ile en yakın benzerliğe sahip örnektir. Üst kısımda yer alan iki kademe halinde basamaklandırılmış abacus ve fascia altındaki eğimli profilin yanaklarına işlenmiş olan palmet bezemeleri Melanpagos örneği ile aynı bezeme sistemine sahiptir. Fakat profil şekilleri olarak her iki örnek karşılaştırıldığında Larisa başlığının daha keskin profillere sahip olduğu, palmetlerinin çatı profilli işlendiği, Melanpagos başlığındaki yaklaşık yarım daire profilli tomrukların Larisa başlığında bu özelliklerini kaybettiği ve Lesbos kyma'sı

⁷ Doğer 1995: 66.

⁸ Hahland 1964: 146-176; Ishler 1978: 39-41; Kienast 1989: 257-263; Lauter 1979: 12; Weickert 1913: 40-42; Boardman 1959: 208; Mallwitz 1968: 133-135.

⁹ Boardman 1959: 208.

¹⁰ Boehlau- Schefold 1940: Taf. 23. Nr. 8-9; Hahland 1964: 199-201. Abb. 63-64. Boardman 1959: 209. (M.Ö. 510).

profiline dönüştüğü görülmektedir¹¹. Ayrıca Larisa başlığının palmetleri yedi yaprağa sahiptir.

Larisa'dan ele geçmiş olan bir diğer örnek ise, cephesinde üst üste bindirilmiş ve büyükten küçüğe doğru yukarıdan aşağıya sıralanmış üç tomruk bulunmaktadır¹². Başlığın yanak kısmında, altta yer alan iki tomruk, Melanpagos örneğinde olduğu gibi çift volüt sarmalın ortasından fıskıran palmet bezemesi taşır; üstte yer alan üçüncü tomruğun yanığında ise yarım volüt sarmal içinde palmet tasvir edilmiştir. Üstteki volüt sarmal kavis yaparak alttaki sarmala dayanır. Başlığın cephesindeki tomruklar yaklaşık yarım daire profilli olup başlığımızla benzerlik içindedirler; ancak *Larisa* başlığındaki tomruklar üç sıra halinde üst üste işlenmişlerdir. J. Boardman tarafından M.Ö. 530'a tarihlenen başlık¹³ cephe görünüşü olarak *Didyma*'dan bulunmuş olan küçük ante başlıklarına benzemektedir¹⁴. Fakat yanak bezemelerindeki farklılık Arkaik dönem Aiol ve Ion ante başlıkları arasındaki ayırt edici bir özellik olarak dikkat çekmektedir. *Didyma* başlıklarının yanak kısımları üst üste bindirilerek birbirlerine bağlanmış üç volüt sarmal ile bezenirken *Larisa* ve *Melanpagos*'dan bilinen Aiol ante başlıklarının yanak kısımlarında ise Aiol sütun başlıklarından ve Batı Anadolu'dan ele geçmiş anthemion'lu mezar stellerinden tanıdığımız volüt sarmal içinden fıskıran palmet bezemesi kullanılmıştır. Ion ante başlıklarında, yapıda yer alacak olan Ion sütunları ile aralarındaki uyum dikkate alınarak başlıkların yanak kısımlarında Ion volütleri kullanılırken, Aiol ante başlıklarında, aynı şekilde, yapıda kullanılacak olan Aiol başlıklarıyla uyum sağlaması için, Aiol sütun başlıklarının temel bezeme özelliği olan iki volüt arasından çıkan palmet bezemesi kullanılmıştır.

Bayraklı Athena mabedinde yapılan çalışmalarda M.Ö. 570-560' a tarihlenen kırık durumdaki küçük bir ante başlığı parçası bulunmuştur¹⁵, fakat başlık dönemin Aiol ante başlıkları hakkında bize yeterli bir fikir verememektedir.

Lesbos'dan bulunan ve Hellenistik Döneme tarihlenen bir ante başlığı Aiol ante başlıkları geleneğini sürdüren geç bir örnektir¹⁶. Başlığın ön cephesinde üst üste duran iki tomruk yer almaktadır, ancak tomrukların dış yüzleri bezenmiştir. Üst tomruk Ion kyma'sı, alt tomruk ise Lesbos kyma'sı dizisi ile dekore edilmiştir; tomrukların yanak kısımları Aiol ante başlıklarından bildiğimiz şekilde volüt sarmallara sahiptir.

¹¹ Hahland 1964: 199.

¹² Boehlau-Schefold 1940: 125. Abb. 21.Taf. 22. e-f. (Nr.16); Hahland 1964: 199-200; Boardman 1959: 209.

¹³ Boardman 1959: 209.

¹⁴ Hahland: 1964, 146-162. Abb. 1-18.

¹⁵ Akurgal 1983: Taf.176. a-b.

¹⁶ Koldewey 1890: 63. Nr. 5; Boehlau-Schefold 1940: 162.

Khios, Emporio'da bulunan ve M.Ö. 5. Yüzyılın ilk yarısına tarihlenen diğer bir ante başlığı¹⁷, iki kademeli *fascia*'sı ve basık gövdesi ile Aiol ante başlıklarını andırmaktadır. Khios ante başlığı, Güney Ionia'dan tanıdığımız üçlü tomruğa sahip başlıklar¹⁸ ile Aiolis bölgesinde Larisa ve Melanpagos'dan bildiğimiz örnekler arasındaki geçişi göstermektedir. Başlığın üst kısmında yer alan iki kademeli *fascia* ve *abacus* kullanımını Aiol ante başlıklarının bilinen bir özelliğidir. Khios başlığı form olarak Larisa paye başlığı¹⁹ ile yakın bir benzerlik içindedir. Gerek, aşağıya doğru kademelendirilmiş *abacus* ve *fascia* kullanımı, gerekse Aiol ante başlıklarında işlenen tomruk biçiminin Larisa paye başlığında olduğu gibi Lesbos-Kyma profiline dönüşmüş olması, Khios ante başlığının Güney Ionia ve Aiolis ante başlıkları arasındaki bir geçişi simgelediğini göstermektedir. Khios coğrafi açıdan da söz konusu bölgelerin arasında kalmaktadır.

Çift volüt sarmal içinden çıkan beş yapraklı palmet bezemesinin benzer örnekleri anthemion'lu mezar stellerinde²⁰, Erythrai'dan bulunan paye başlıklarında²¹ ve Miletos üretimi olan Fikellura amphoralarının gövdelerinde işlenen volüt-palmet bezemelerinde²² görülmektedir. Sardis'de Paktolos vadisinden bulunmuş olan anthemion'lu bir stel üzerindeki palmet bezemesi başlığımızın palmetleri ile yakın benzerlik içindedir²³. Yuvarlatılmış ve geniş tutulmuş, kamalı, beş yapraklı palmet yapısı ile söz konusu parça Hanfmann tarafından M.Ö. 540-530'a, Ratte tarafından ise M.Ö. 6. Yüzyılın ortası ya da geç 6. yy.'a tarihlenmiştir²⁴. Myus Ion başlığının köşe palmetleri de ante başlığımızın palmetleri ile paralelik gösterir²⁵.

Melanpagos ante başlığı sadece Aiolis bölgesinde inşa edilen dönemin yöresel taş mimarisine ışık tutmakla kalmayıp, aynı zamanda Aiolis bölgesinde yer alan daha erken yöresel ahşap mimari işçiliği hakkında da bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Bu noktada akla gelen temel soru, söz konusu başlığın nasıl bir yapıya ait olması gerektiğidir. Larisa 'dan bulunmuş olan benzer bir örnek kazı ekibi tarafından "paye başlığı" olarak isimlendirilmiş ve "Arkaik Güney-Batı Yapısı'na" ait olduğu belirtilmiştir²⁶. Yapılan rekonstrüksiyon çalışmasında başlık, yapının içinde duvarları destekleyen payelerin üzerindeki tavan

¹⁷ Boardman 1959: 209; Boardman 1967: 73-74. Fig. 38.

¹⁸ Hahland 1964: 146-162. Abb.1-18.

¹⁹ Boehlau- Schefold 1940: Taf. 23. Nr. 8-9; Hahland 1964: 199-201. Abb. 63-64.

²⁰ G.M.A. Hanfmann 1976: 35-44, Fig. 1. (M.Ö. 540-530); Ratte 1994: 602-603. Fig. 14.b. (M.Ö. 6. yüzyılın ortası-geç 6. yy.).

²¹ Keil 1910: 59-60. Abb. 21; Keil 1912: 64-65. Abb. 50 (6. Yüzyılın sonu).

²² Cook 1954: Pl. 11. 5. (M.Ö. 550-540); Pl. 13. 4. (M.Ö. 6.Yüzyılın ikinci yarısı); Greenewalt 1971: fig. 1. F6.

²³ Hanfmann 1976: 35-44. Fig. 1; Ratte 1994: 602-603. Fig. 14 b.

²⁴ Hanfmann ve Ratte bu parçanın Lydia'da bulunmuş en erken anthemion'lu stel olduğunu belirtirler. Bkz. Hanfmann 1976: 39; Ratte 1994: 605.

²⁵ Alzinger 1972/73: Abb. 8.

²⁶ Boehlau-Schefold 1940: 162. Abb. 38. Taf. 23 a-b.

bloklarını taşır durumda tasvir edilmiştir. Paye başlığı M.Ö. 5. Yüzyılın başlarına, Larisa'dan bulunmuş ve "Ante Başlığı" olarak isimlendirilen diğer örnek ise M.Ö. 6. Yüzyılın 2. yarısına tarihlenir. Larisa kazı ekibinin söz konusu iki başlıktan birini ante, diğerini ise paye başlığı olarak tanımlamasının ana nedeni başlıklardan birinin Ion ante başlıklarında olduğu gibi cephesinde üç tomruğa sahip olmasıdır. Düşüncemize göre bu başlıklar, Larisa'da inşa edilen, belki de aynı yapının iki farklı dönemine ait ante başlıkları olabilir.

W. Hahland'ın görüşüne göre, Didyma'dan tanıdığımız küçük, Ion ante başlıkları küçük mabetlere ya da altarlara ait olmalıdır²⁷. Viyana Sanat Tarihi Müzesinde sergilenen Attika kırmızı figür tekniğinde bezenmiş bir hydria'nın gövdesindeki tasvirde bir altar üzerinde yer alan küçük bir Ion ante başlığının üst üste bindirilmiş üç sıra volütten oluşan yanak kısmı görülmektedir²⁸. Vazoda tasvir edilen figürler ile bir orantı yapıldığında altların yaklaşık 1.60-1.80 m. yüksekliğinde olduğu düşünülebilir.

Girit'te, Amnissos'daki mabette bulunmuş olan bir diğer örnekte, üzerinde bir kuş figürünün bulunduğu küçük bir kaidenin yanak kısmında üst üste binmiş üç volüt yer almaktadır²⁹. Söz konusu iki örnek bu tür başlıkların yalnız büyük yapılarda değil, altar ve plastik eserlerde de kullanıldığını göstermesi açısından önem taşır. Melanpagos ante başlığının Didyma ante başlıkları ile yaklaşık aynı ölçülere sahip olması nedeniyle başlığımızın yöresel bir mabet ya da altara ait olması gerektiğini düşünüyoruz. Didyma küçük ante başlıkları³⁰ yaklaşık 65 cm. uzunluğa, 39 cm. yüksekliğe sahiptir. Melanpagos başlığının uzunluğu 83.3, yüksekliği ise 35.8 cm.'dir. Melanpagos ante başlığının ait olduğu yapının fonksiyonu ancak Melanpagos'da yapılabilecek kazı çalışmaları ile ortaya çıkarılabilir; fakat, elimizdeki ante başlığının ölçülerini ve benzer örneklerin kullanım alanlarını düşünecek olursak Melanpagos gibi küçük bir Aiol yerleşiminde öncelikle küçük ve yöresel bir mabet akla gelmektedir. Tüm bu düşüncelerimizin yanında Melanpagos'un Bayraklı'ya olan yakınlığını da göz ardı etmemek gerekir³¹. Başlığın küçük bir Aiol mabedine ait olduğunu düşünerek ilk bakışta bir fikir vermesi açısından bir restitüsyon çalışması yaparak ante başlığının ait olması muhtemel bir yapıyı öneriyoruz. Elbette başlığın ait olduğu yapı ilerdeki yıllarda bu küçük merkezde yapılabilecek çalışmalarla su yüzüne çıkarılabilecektir. Ait olduğu yapının fonksiyonu ne olursa olsun burada önem kazanan asıl nokta, güney Aiolis bölgesinin küçük ve korunaklı bir yerleşimi olan Melanpagos'da M.Ö. 6. yüzyılın ikinci yarısında³², olasılıkla 540-520 yıllarında ante başlıkları tomruk ve volütlü

²⁷ Hahland 1964: 152-164.

²⁸ Hahland 1964: 157-160. abb. 19; Weickert 1913: 40-42. Fig.8-9.

²⁹ Hahland 1964: 171. abb. 26; Boardman 1959: 212. Parça Iraklion Müzesinde sergilenmektedir.

³⁰ Hahland 1964: 146-162. Nr. 1-4.

³¹ Nicholls 1991: 151-171.

³² W. Koenigs'e başlığın fotoğraflarını göndermiş ve kendisinin benim için çok değerli olan şahsi görüşlerini rica etmişim. Koenigs, Melanpagos ante başlığı için iyi bir işçiliğe sahip olmadığını ve tomruk

palmetlerle bezenmiş bir yapının varlığıdır. Bu sebeble başlığımızın, hakkında fazla bir bilgiye sahip olmadığımız yöresel Aiol mimarisine ışık tutabilecek önemli bir malzeme olduğunu düşünüyoruz. İleride burada yapılacak çalışmalarla başlığımızı yeniden çalışma kapsamına almamız gerekecektir.

Ölçüm Tablosu

Ölçüm Birimi	cm.
Abacus Uzunluğu	83.3
Kaide Uzunluğu	59.4
Kaide Genişliği	24
Toplam Yükseklik	35.8
Toplam Genişlik	40.9
Abacus Yüksekliği	8.3
Fascia Yüksekliği	6.7
Fascia Uzunluğu	75
Volüt Yüksekliği	18.2
Üst Tomruk-Arka Yüzey Arası Genişliği	37.5
Alt Tomruk-Arka Yüzey Arası Genişliği	31.5
Tomrukların Birleşim Noktası ile Volüt Çerçevesi Arası	11.5
Tomrukların Birleşim Noktası ile Arka Yüzey Arası	30.5

BİBLİYOGFAFYA VE KISALTMALAR

- Akurgal 1983 Akurgal, E., Eski İzmir I, Yerleşme Katları ve Athena Mabedi, Ankara, 1983.
- Alzinger 1972/73 Alzinger, W., "Von der Archaic zur Klassik. Zur Entwicklung des ionischen Kapitells in Kleinasien während des fünften Jahrhunderts v. Chr.", *Öjh* 50, 1972-73, 169-211.
- Boardman 1959 Boardman, J., "Chian and Early Ionic Architecture", *AntJ* 39, 1959, 170-218.
- Boardman 1967 Boardman, J., Chios, Greek Emporio, London, 1967.
- Boehlau-Schefold 1940 Boehlau, J.- Schefold, K., Larisa am Hermos I: Die Bauten, Berlin, 1940.
- Cook 1954 Cook, R.M., Corpus Vasorum Antiquorum, British Museum, Fasc. 8. Great Britain Fasc. 13, London, 1954.
- Doğer 1995 Doğer, E., "Some Boundary Stones in Southern Aiolis", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Arkeoloji Dergisi* III, 1995, 61-70.
- Greenewalt 1971 Greenewalt, C.H., "Fikellura and 'Early Fikellura' Pottery from Sardis", *CSCA* 4, 1971, 153-180.
- Hahland 1964 Hahland, W., "Didyma im 5. Jahrhundert v. Chr.", *JdI* 79, 1964, 142-240.
- Hanfmann 1976 Hanfmann, G.M.A., "On Lydian and Eastern Greek Anthemion Stelai", *RA*, 1976, 35-44.
- Ishler 1978 Ishler, H.P., Samos IV, Das Archaische Nortor, und Seine Umgebung im Heraion von Samos [III. Baubeschreibung von Thanassis E. Kalpaxis], Bonn, 1978.
- Keil 1910 Keil, J., "Altionische Stelenbekrönungen aus der Erythraia", *JOAI* XIII, 1910, 59-60.
- Keil 1912 Keil, J., "Forschungen in der Erythraia II", *JOAI* XV, 1912, 50-75.

- Keil 1913   Keil, J., "Melampagos im Sipylosgebirge", JOAI XVI, 1913, 165-168.
- Kienast 1989   Kienast, H.J., "Ein verkanntes Antenkaptell aus dem Heraion von Samos", Ist.Mitt. 39 1989, 257-263.
- Koldewey 1890   Koldewey, R., Die Antiken Baureste der Insel Lesbos, Berlin, 1890.
- Lauter 1979   Lauter, H., "Bemerkungen zum Archaischen Tempel von Koressia", AA 1979, 6-16.
- Mallwitz 1968   Mallwitz, A., "Der Alte Athena-Tempel von Milet", Ist.Mitt. 18, 1968, 89-143.
- Nicholls 1991   Nicholls, R.V., "Early Monumental Religious Architecture at Old Smyrna", Studies in History of Art 32, New Perspectives in Early Greek Art, 1991.
- Ratte 1994   Ratte, Ch., "Anthemion Stelai from Sardis", AJA, 1994, 593-607.
- Svenson-Evers 1996   Svenson-Evers, H., Die griechischen Architekten archaischer und klassischer Zeit, Frankfurt am Main, 1996.

Fig 1

Fig 2

Lev 12

Fig 3

Fig 4

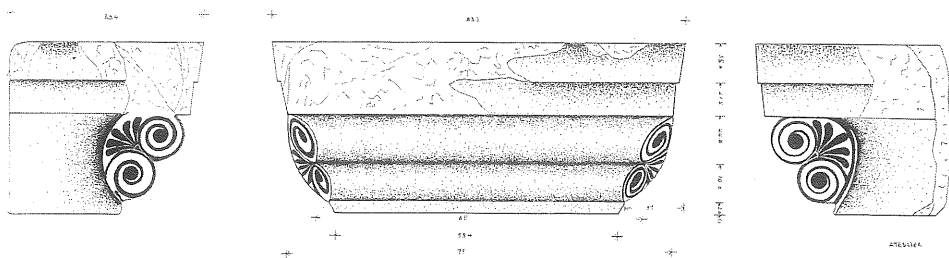

Fig 5

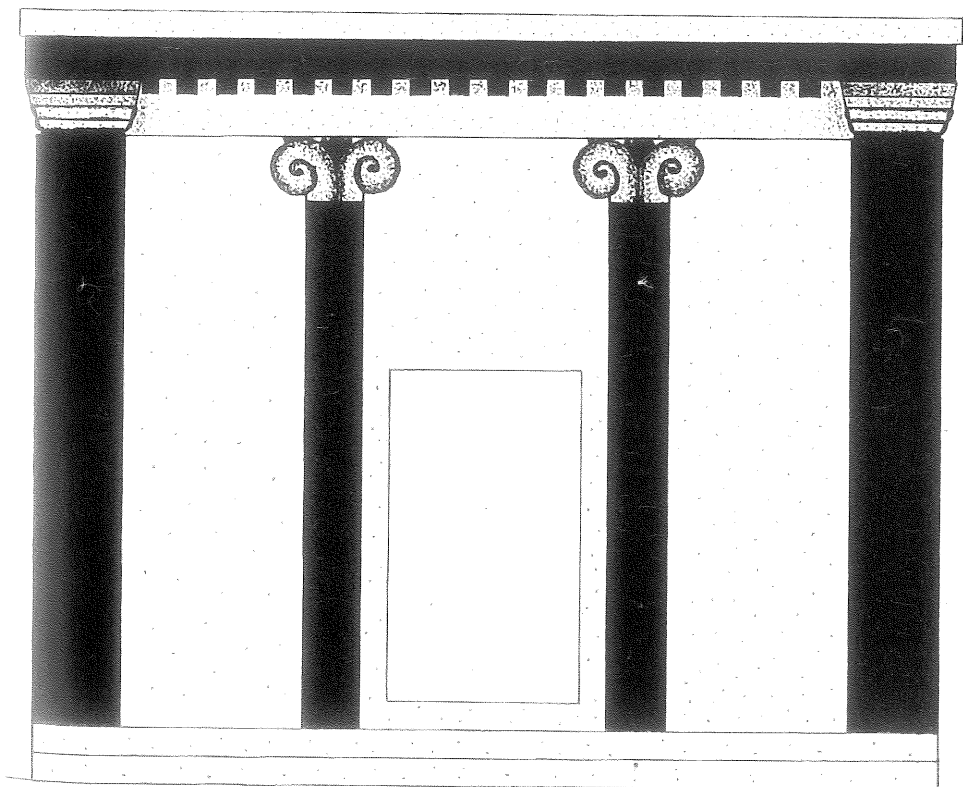

Fig 6

ATGSLIEK